

NORMAALISTA EPÄ- NORMAALISUUTTA.

Kersti Bergroth kirjoittaa omaelämäkerrallisessa muistelmateoksessaan «oma muotokuva», että sota on tehty meille normaalielämäksi. Niin on tosiaan ollut asianlaita ja, jos mietimme tarkoin tilannetta, niin miten olisimmekaan kestäneet, jos niin ei olisi tapahtunut. Meidän on itse kunkin — kotona ja rintamalla — ollut pakko ajatella, totuttautua ajattelemaan, että se, mikä nyt on kohdallamme, on enemmän tai vähemmän normaalia ja se, mikä oli takana ennen tätä, oli sadunomaisen onnellinen poikkeusotila (entäs murheet sitten, joita silloinkin oli, kysyy joku! Onhan sadullakin mustat värinsä, vastaan vain).

Näin on ollut välttämätöntä ajatella, sillä jos joka hetki olisimme muistaneet sen, että tämä korsu, tämä kämpä, tämä tehtävä ei ole oikeastaan minua varten, niin me emme olisi jaksaneet näitä sotavuosia. Mutta nyt, nyt on maa asteettain siirtymässä rauhan-aikaan olosuhteisiin, jos kohta ne ovat entisestä paljon poikkeavia. Mutta voiko ajatellaakaan ihmistä ja yhteiskuntaa, joka — joskaan ei ole yksilöiden summa, kuitenkin on heidän kokonaisuutensa, sodan puristuksessa ei olisi muuttunut! Olla sotilas sota-aikana, se on ikäänkuin oma elämäntarkoituksensa, oma yhteiskunnallinen käsitysmuotonsa, niinkuin on rauhanomainen lainalainen yhteiskuntakäsityksemme meillä täällä ja hawaijilaisella Hawaijissa, niinkuin on kristillinen ja niinkuin muhamettilainen uskonnollinen maailmankäsitys. Jokainen näistä mainituista sallii paljon sellaista, mikä toisen käsityksen mukaan on rangaistavaa. Näin on sodallakin omat lakinsa. «Sodassa ja rakkaudessa on kaikki luvallista!»

Kun me nyt kuitenkin palaamme siviililain alaiseen yhteiskuntaan on meidän jos mielimme siinä menestyä, osattava joka suhteessa eläytyä sen elämäntyyliin ja luopua paljosta jo totunnaisesta, joka kuului vain sota-

silloin, kun se oli meille normaalielämää.

Tässä muistuu mieleeni, kuinka eräs veljellinen ystäväni kirjoitti minulle kuinka hän siinä kirjoitushetkellä teltassaan kuunteli jaloa musiikkia radiostaan ja vapautui siten hetkeksi arkisesta todellisuudesta. Mutta sitten hän jatkoi: Missä on sanottu, että juuri tämä kaikki, sota ja kaikki tämä muu arkinen touhu on «todellisuutta». Miksi ei yhtä hyvin tuo musiikki ole sitä. Eikö tämä ole vain meidän oma ajatuspinttyömämme? Suunnilleen näin hän kirjoitti ja muistaakseni myösin, että niin on, mutta ei tarvitsisi olla. Se on vain yksi elämänkäsitys, tuo, että epänuokava on todellisuutta ja miellyttävä epätodellista. Voisi olla päinvastoin. Monelle uskovaishenon tämä elämä välitila ja taivas todellisuus.

Nyt kägnän juttuni alkupuolen ylösalaisin, sanoo lukija. Niin teenkin, mutta teen sen tahallani, sillä siirryimme nyt rauhanomaisiin oloihin ja rakentavaan työhön. Asken vielä epänormaali siviili muuttuu normaalksi ja normaalielämäksi muuttunut sota jää, historian todistuksesta holimatta, epänormaalksi. Samalla jää entistä paljon suuremmissa määrin meistä itses-tämme riippuvaksi mikä meille muodostuu todelliseksi, mikä epätodelliseksi. Musiikki, kirjallisuus ja kaikki muu taide voi nyt täyttää koko elämämme niin, että sellainen momentilainen elämän välttämättömyys, joka sisältyy ohjelmaamme vain leipätyönä jää ikäänkuin sivuun. Tätä lausettani ei nyt pidä käsittää väärin, esimerkiksi niin, että yrittäisiin luovia ja kehoittaisiin muita luovimaan pois velvollisuuksistaan. Mutta koska jokainen ihminen ei voi olla oikealla alallaan, niinkuin ei jokainen sotilaskaan sotahommissa ole voinut tuntea olevansa oikealla alallaan, niin hän tarvitsee jotain, joka antaa hänen elämälleen lisäsisältöä.

Niinpä siis alkäämme pelätkö elää omaa elämäämme omine käsityksinemme siitä, mikä lopultakin on normaalia ja mikä epänormaalia. Askettain tarvitsimme yhdenlaista onnakohtaista propaganda, nyt tarvitsemme ehkä toisenlaista, peräti vastakkaisista.